

Motion till riksdagen

1988/89:A488

av Charlotte Branting (fp)

Regionalpolitiska insatser i Kronobergs län

Utvecklingen i Kronobergs län har under de senaste åren varit positiv. En av landets bästa arbetsmarknader finns i länet. Arbetslösheten var vid budgetårets slut den lägsta i landet, 0,9 %. Hög sysselsättning, kraftig dynamik i näringslivet och stor efterfrågan på arbetskraft har varit kännetecknande för utvecklingen. Störst är efterfrågan på arbete inom vårdsektorn, tillverknings- och servicesektorerna. Trots denna goda utveckling finns det anledning till viss oro. Inte minst gäller denna oro vår framtida miljö. Befolkningsutvecklingen har gett en bild av ett delat Sverige med tillväxt i storstadsområdena, västra Sverige, Östergötland och Umeå-området och tillbakagång i skogslänen med Bergslagen och sydöstra Sverige. Det är genom aktiva åtgärder nu som vi kan förebygga kriser i framtiden.

Miljö

Under de senaste åren har sjöar, skog och åkermark i Sydsverige drabbats allt svårare av försurningen. På sikt kommer det att innebära stora svårigheter för länet, om inte kraftfulla insatser görs. Försurningen är bl.a. allvarlig för att den rycker undan basen för en av länets viktigaste sysselsättningsfaktorer, skogsindustrin. Försurningen beror på inhemskt nedfall från trafik, industri och värmeverk. Dock kommer i sydöstra Sverige den största delen från utlandet, speciellt från Polen, DDR och de baltiska staterna. Det är därför angeläget att ett särskilt miljöanslag inrättas till stöd för insatser på området "tekniskt bistånd, utbildning och forskningsarbete".

Växjö kommun har startat vänortssamarbete i miljöfrågor med en ort i Polen. Detta och liknande initiativ med inriktning på miljöfrågor i Östeuropa bör få statligt stöd. Stödet kan bl.a. användas till samordning av kommunala initiativ och till direkta projekt, exempelvis reningsverk som byggs av svenska kommuner i Östeuropa. I denna fråga vill jag hänvisa till fp:s partimotion angående Sverige och miljöproblemen i öst. Jag har väckt särskilt motion om förbättring av försurade brunnar.

Utbildning, forskning

En fortsatt satsning på Växjö som skol- och utbildningsort är i hela regionens intresse.

Gymnasieskolan

Arbetet med att utveckla och decentralisera den gymnasiala yrkesutbildningen bör fortsätta. Inskolningsplatser och lärlingsplatser bör inrättas i större utsträckning än vad som sker i dag.

Tilldelning av årselevplatser i gymnasieskolans lilla ram och timmar i kommunal vuxenutbildning sker enligt vissa kriterier. Ett kriterium för Komvux är arbetsmarknadsläget i länet. För Kronobergs län innebär denna tilldelning varje år nedskärning. De initiativ som tas och den höga ambitionsnivå som finns i länet kan ofta ej förverkligas av brist på resurser. I andra län som får större resurser kan dessa ibland ej utnyttjas effektivt. Resursnedskärningarna för vårt län har nu pågått i flera år och kan nu inte längre accepteras.

Därför borde det finnas en central resurs utöver den länsvisa resursen för fördelning till vissa angelägna projekt. Sydöstra Sverige är en region som långsiktigt behöver extra satsningar även i de kommuner som inte ingår i länsstyrelseprojektet. Kan inte regionalpolitiska skäl hävdas i detta avseende för Kronobergs län bör en länsövergripande planering ske för Kronobergs, Blekinge och Kalmar län.

Försöksverksamheten med 3-årig omvårdnadslinje pågår innevarande läsår inom det s.k. 6 000-projektet med två klasser i vårt län. Inför nästa läsår har så gott som samtliga kommuner i länet och landstinget visat mycket stort intresse för OM-linjen. Med tanke på det stora behovet av personal inom äldreomsorgen som väntas under 90-talet samtidigt som ungdomskullarna minskar måste det anses mycket angeläget att många kommuner åtar sig utbildningen. Omvårdnadslinjen har visat sig locka sökande i betydligt större utsträckning än den 2-åriga sociala servicelinjen. En förlängning av vårdlinjen till 3 år bör snarast beslutas. Dimensioneringen till Kronobergs län av OM-linjen bör radikalt öka till ca 300 platser.

Flera yrkesinriktade linjer är i stort behov av förnyelse. En utvidgning till 3 år är angelägen också av övriga yrkeslinjer som ingår i försöksverksamheten. Dit hör t.ex. verkstadsteknisk linje. Skulle den ställas utanför en förnyelse får detta betydande konsekvenser för företagen i denna bransch i vårt län.

Komvux, grundvux och särsvux

- I länet finns ett förhållandevis stort behov av etapp 1-utbildningen med ökande elevantal. Detta beror bl.a. på att grundskolan infördes mycket sent i stora delar av länet (t.ex. Älmhult, Tingsryd, Markaryd) och att stora omstruktureringar nu sker av näringslivet. Efter industrinedläggningar inom vissa branscher finns nu stora utbildningsbehov för nya kvalificerade jobb.
- Arbetsmarknadssituationen i länet är gynnsam. Detta beror i hög grad på att man målmedvetet arbetat på att skapa god utbildning och därigenom tillgodosett de behov som det lokala näringslivet redovisat. Vår arbetsmarknadssituation medför en viss inflyttning. De inflyttande är emellertid i regel lågutbildade och i behov av komvuxutbildningar. Många har praktisk erfarenhet men saknar de grundläggande teoretiska kunskaper som krävs för vidareutbildning.

- Näringslivet i länet präglas i hög grad av småföretagsamhet, såväl inom jord-skogssektorerna som inom tillverkningsindustrin. Småföretagen kan i regel inte tillgodose sitt utbildningsbehov annat än i komvux. I länet finns 9 000 enmansföretag.
- Invandringen till länet är stor. Vi ligger nu i detta avseende på andra plats i landet. Den stora invandringen ställer höga krav på SFI och grundvux. Ett speciellt problem finns i Ljungby, som på senare tid tagit emot många flyktingar från Vietnam och Kampuchea. Från Vietnam rör det sig om sino-vietnameser med kinesiska som hemspråk. Flertalet av dessa har låg utbildning. Från Kampuchea kommer många lågutbildade med bara 2-3 års skolgång. De har också annat alfabet än vi. Det saknas dessutom lexikon för översättning mellan svenska och kambodianska och mellan engelska och kambodianska. Båda dessa flyktinggrupper är mycket resurskrävande. Därtill kommer att det inom dessa elevgrupper inte sällan finns elever med särskilda behov.
- Inom vårdsektorn finns många invandrare. Ett stort antal av dem behöver komplettera sin utbildning för att bli behöriga för högskolestudier inom vården. Det är mycket viktigt att tillvarata den arbetskraft som finns inom vård och äldreomsorg med tanke på det ökande antalet äldre och det minskande antalet ungdomar som förväntas under 90-talet.

Vårt län har de senaste åren drabbats hårt av minskningen av timtilldelningen till komvux. Vi anser det olämpligt att först bygga upp en effektiv utbildningsorganisation och sedan rasera den för att förlägga utbildning till andra landsdelar, där sådana resurser inte finns. Det är också väsentligt att nedläggning av värdefulla kurser inte tvingas fram i ett län samtidigt som hobbybetonade kurser eller utbildningar av uppdragskaraktär tillkommer i ett annat län. Mot bakgrund av det som ovan anförts är länet i behov av en ökning av timtalet inom komvux, grundvux och särvux.

Högskolan

Tillväxten i landets universitetsorter visar på den högre utbildningens och forskningens betydelse för den regionala utvecklingen. En utbyggnad av högskolan i Växjö är nödvändig för att inte sydöstra Sverige skall riskera att få en negativ utveckling. Högskolan skall kunna ge en basutbildning som tillgodoser de lokala behoven. Den skall profilera sig inom vissa områden med studenter från hela landet samt kunna erbjuda fortbildning och vidareutbildning för yrkesverksamma inom den egna regionen. Högskolan bör få ökade resurser för fasta forskningsresurser och forskarutbildning. Lokalfrågan för Växjö Högskola måste lösas. Hela högskolan bör lokaliseras till ett område.

Den skogliga utbildningen byggs systematiskt upp inom ramen för projektet Sydsvensk skogsforskning. Med hänsyn till Växjös roll som centrum för det sydsvenska skogsbruket är det naturligt att skogsvetenskaplig forskning knyts till högskolan. Den skogliga försöksparken bör kompletteras med en forskningsenhet.

Uppfinnarna

Uppfinnarna har en avgörande betydelse för ett lands förmåga att hävda sig i en internationell konkurrens. Därför krävs förutsättningar för att kreativa begåvningar kan få goda möjligheter för ett brett kunskapsinhämtande, erfarenhetsutbyte och utveckling av sina idéer och uppfinningar. En nordisk folkhögskola med inriktning på förnyseteknik skulle vara en väg att tillgodose detta behov. Stöd bör därför ges till den nya utbildningen vid Grimslövs folkhögskola, som man kan se som ett första steg mot en nordisk folkhögskola i förnyseteknik.

Jag har väckt särskilda motioner om

- utveckling av Växjö Högskola
- grundskollärautbildning med inriktning mot åk 4-9 vid högskolan i Växjö.

Kommunikationer

Växjö har alltmer kommit att utvecklas till ett transportcentrum för sydöstra Sverige. Dessutom medför Växjös geografiska läge att grossistföretag ofta överväger att etablera sig där. Ett problem för länet är att för företag på mindre orter är det svårt att rekrytera kvalificerad arbetskraft, bl.a. därför att arbetsmarknaden är för "smal" för att båda makarna skall kunna erbjudas jobb. Detta är också ett skäl för bra kommunikationer och väl utbyggt kollektivtrafik.

När det gäller vägarna kommer under 1989/90 en stor planeringsförändring att göras. Vad resultatet blir av den vet vi inte än. Dock vet vi att vägverket centralt kommer att ta ställning till vilka vägar som skall tas in i det nationella stamvägnätet, dit de stora investeringarna skall koncentreras. Växjö är en av de få residensstäder som ligger utanför stamvägnätet. Det är angeläget att väg 23 kommer in i detta stamvägnät. De mest angelägna behoven på länets riksvägar är upprustning av E 4 och riksväg 23 mellan länets centrala delar och Malmö-området.

Det framväxande informationssamhället ställer stora krav på tillgänglighet via tele- och datakommunikation.

I Kronobergs län är skogsbruket och skogsindustrin som tidigare nämnts av stor betydelse. Tyvärr har många mindre vägar låg bärighet på grund av svaga broar eller att vägarna går över stora mossmarker. Det är därför viktigt att länet tilldelas medel för skogstransporterna.

Regionalpolitiska stödet

Under 1980-talet, när de regionala problemen i sydöstra Sverige blivit alltmer uppenbara, har informationen om möjligheterna till regionalpolitiska stödmedel efter hand nått ut till befolkningen i de sysselsättningssvaga delarna av Kronoberg. Samtidigt har länsstyrelsen tillsammans med kommuner och länsorgan kunnat få igång en lovande projektverksamhet i länet. Under de senaste budgetåren har denna utveckling dämpats, eftersom länets anslag för regionala utvecklingsinsatser inte har höjts.

Folkpartiet föreslår en ökning utöver regeringens förslag av det regional-

politiska stödet, det s.k. D4-anslaget, med 170 milj. kr. Efter en sådan höjning borde "länsanslaget" för Kronobergs län fördubblas och få en mer realistisk nivå.

Med tanke på att statsmakterna har drivit fram projektet "Hela Sverige skall leva" är det väsentligt att man också på länsnivå får resurser att följa upp projektet i glesbygdsområden. För Kronobergs län betyder det mycket om man genom t.ex. kombinationssysselsättningar kan öka sysselsättningen och boendet på landsbygden.

Det är viktigt att man på länsnivå får full frihet att själv prioritera de regionalpolitiska medlens användning mellan projektsatsningar, glesbygdsstöd och stöd till företag. Därför bör maximigränsen för projektmedel tas bort.

I övrigt har jag väckt särskilda motioner med speciell regionalpolitisk inriktning angående

- I 11:s bevarande
- landsarkiv till Växjö
- kust till kustbanan
- museiekolog till Smålandsmuseet
- glasmuseet
- sänkning av skogsvårdsavgiften.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sydöstra Sveriges miljövårdssamarbete med öststater,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av gymnasieskolan i Kronoberg,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grundvux, komvux och särvux i Kronoberg,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppfinnarutbildningen på Grimslövs folkhögskola,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunikationer i Kronoberg,³]

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördubbling av det s.k. länsanslaget till Kronobergs län.

Stockholm den 24 januari 1989

Charlotte Branting (fp)

¹ 1988/89:U610

² 1988/89:U6337

³ 1988/89:T257